

ÚJ LEHETŐSÉGEK A NÉPRAJZKUTATÁSBAN

Nagy Abonyi Ágnes

BEVEZETŐ GONDOLATOK

A zentai Thurzó Lajos Közművelődési Központ 2003. október 4-én rendezte meg XIII. Néprajzi Tanácskozását a Városi Múzeumban kilenc előadó részvételével. Témája Új lehetőségek a néprajzkutatásban volt.

A XXI. században a megújulás igényeit érezve úgy döntöttünk, hogy tanácskozásunknak új arculatot kell adnunk. Rendezvényünkre készülve a Budapesti Néprajzi Múzeumban, 1999-ben látott *székiállítás* jutott eszembe, amikor a kiállítás látogatójaként diáképek segítségével nézegethettem a termekben kiállított tárgyakon kívül a teljes múzeumi gyűjtemény anyagát. Bevallom, ezek az élmények is ösztönöztek arra, hogy XIII. néprajzi tanácskozásunkat az *Új lehetőségek a néprajzkutatásban* kérdéskörnek szenteljük. A Kiss Lajos Néprajzi Társaság és intézményünk tizenkét nyári szemináriumot, illetve tanácskozást szervezett a következő címekkel: 1. *Balladás idők*, 2. *Asszonykezek dicsérete*, 3. *Halász, vadász, madarász*, 4. *A tanya*, 5. *A gyermekélet*, 6. *Mesterségem címere*, 7. *Hagyomány és modernizáció a gabona betakarításában*, 8. *Szőlőművelés*, 9. *Italfogyasztás a népi kultúrában*, 10. *A házasság*, 11. *Népi táplálkozás a XX. században*, 12. *A szemverés*.

Vidékünk néprajzi kutatómunkájának kibontakozásában mindig is fontos szerepe volt a Garay Ákos-díjas zentai Városi Múzeumnak. Az itt tevékenykedő szakemberek évtizedeken keresztül fontosnak tartották a folklórkutatást, az önkéntes gyűjtők szakmai felkészítését, habár tudták, hogy olykor ezért a muzeológiai munka háttérbe szorul. Az újvidéki Hungarológiai Intézet, a zentai múzeum, valamint a munkásegyetem közös szervezésében tartották meg Zentán az első néprajzi szemináriumot 1970. június 19. és 21. között. A JMMT Kiss Lajos Néprajzi Szakosztálya és a Thurzó Lajos Közművelődési Központ 1991 novemberében indította útjára az új néprajzi szeminárium-sorozatot, amely közben Néprajzi Tanácskozássá változva 2003-ban elérte a 13. sorszámot. Tanácskozásunknak, illetve szakkollégiumunknak szándékosan nem adtunk egy témakör feldolgozására utaló címet. Úgy gondoltuk, hogy leghasznosabb az lenne, ha a néprajzkutatók megosztanák egymással gondolataikat a *Hogyan tovább a néprajzkutatásban?* kérdéssel kapcsolatban. Kerestük az utat, hogyan tegyük évi találkozóinkat egyaránt hasznossá a muzeológusok, a néprajzkutatók, a folklórkutatók, a néprajzi gyűjtők s a hagyományápolók

számára. Áthidaló szerepet szántunk rendezvényünknek, mert úgy éreztük, hogy a jövőben a vajdasági néprajzkutatás új lehetőséget kap, hogy bizonyíthassa létjogosultságát ebben a térségben, s talán megérjük majd, hogy hangzatos kiadványokon túl, tudományos igényű gyűjteményes kötetekkel is dicsekedhetünk. Bízunk benne, hogy a jövőben a Zentán épült Magyar Intézmény Háza, a dokumentációs központ szerepén túl, kultúránk fejlesztése érdekében felvállalja majd a néprajz népszerűsítésének irányítását.

Jelenleg múzeumunkban az állandó néprajzi kiállításunk felújításán fáradozunk, és szeretnénk, ha eddigi rendezvényünk is új arculatot kapva, elsősorban a tudományt szolgálja. Hiszen tudjuk, hogy a néprajz a tudományok azon ága, amely a népi kultúra vizsgálatával foglalkozik. Azt is szem előtt tartjuk, hogy a múzeum olyan tudományos intézmény, amely a társadalom fejlődésének, történeti alakulásának tárgyait és egyéb dokumentumait (film, fénykép, rajz, hangfelvétel) gyűjti, megőrzi, feldolgozza, s e tevékenysége eredményeit kiállításokon, kiadványokban bocsátja a szaktudományok és a népművelés rendelkezésére.

XIII. szakkollégiumunkkal tehát jelezni próbáltuk, hogy új utat keresünk. Hogyan állhatnánk leginkább a vajdasági néprajztudomány szolgálatába? Melyek a Kiss Lajos Néprajzi Társaság tervei? Hogyan mozdíthatnánk előre a tudományt? Eddigi rendezvényünk nyerjen-e új arculatot, vagy továbbra is a népszerűsítésre, a néprajzi gyűjtésre összpontosítva nyújtson módszertani útmutatást néprajzi szeminárium formájában?

A következő kérdések megválaszolására próbáltuk biztatni előadóinkat:

1. Hogyan tovább a néprajzkutatással? 2. Újítások, korszerű technikai lehetőségek a néprajztudomány szolgálatában – kiállítások, gyűjtemények felújítása, 3. Irányvonal-követés, főként a hagyományos rendezvények esetében, 4. Számítógépes adatfeldolgozás, dokumentációvezetés a múzeumokban, 5. A kulturális javak védelmének jövője a hivatalos intézményekben és a magángyűjteményekben.

Legtöbb előadó a múzeumi kiállításoknak, a gyűjtemények felújításának, a terveknek és lehetőségeknek a kérdéskörét világította meg. (Gráfik Imre: *Új lehetőségek a néprajzkutatásban és a néprajzi muzeológiában*; Szűcs Judit: *Lehetőségek és tapasztalatok az állandó néprajzi kiállítások rendezésében. Új állandó kiállítások az utóbbi 20–30 évben az Alföldön*; Nagy Abonyi Ágnes: *Az állandó néprajzi kiállítás felújításának előmunkálatai a zentai Városi Múzeumban*; Vass Erika: *A kultúra prezentációja és reprezentációja, azaz a modern múzeumi kiállítások elméleti és szemléleti háttere*; Beszédes Valéria: *A műemlékvédelem és a néprajz együttműködési lehetőségei*; Hajnal Jenő: *A Vajdasági Magyar Művelődési Intézet távlatai*; Raffai Judit: *A Kiss Lajos Néprajzi Társaság működésének lehetőségei, új tervei*; Simon András: *A szokások videózása, filmes feldolgozása. Filmvetítés*; Simon András: *A hajtástól az újborig. A szőlő és a bor ünnepe Lendva-vidéken*; Nagy István és Raj Rozália: *A faragott fa emlékére.*)

A Városi Múzeumban tartott tanácskozásunk előadásai az előző évektől eltérően nem népszerűsítő jellegűek, inkább a szakmai fejlődést elősegítő, hasznos útmutatásokkal, konkrét néprajzi problémakörrel foglalkozó kérdéseket próbál-

tak tisztázni. Az előadások megvilágították az eddigi kutatási eredmények, tapasztalatok alapján az új lehetőségek nagy választékát. A néprajzkutatásban, a muzeológiában, a műemlékvédelemben, a művelődési intézményekben, a civil társaságok működési lehetőségei, tervei, a videózás, a filmes feldolgozás mind – eddig rendezett tanácskozásainkhoz hasonlóan – a vajdasági magyarság népi kultúrájának gazdagságát próbálták bemutatni a szellemi kultúra területén.

Tanácskozásunk kéziratai, az eddigi gyakorlatot követve, a *Létünk* tematikus számában jelennek meg, sajnos, ezúttal nincs együtt mind a kilenc kézirat, de reméljük, hogy Beszédes Valéria, Hajnal Jenő és Raffai Judit írásait a következő *Létünk*-számban megtalálja majd a kedves Olvasó.

Azon igyekszünk, hogy szakmai összefüggéseink előadásai a jövőben szakmailag még hasznosabbak, építőbbek lesznek, s ösztönzőleg hatnak mind a kutatókra, mind a néprajz iránt érdeklődőkre, az olvasókra, hogy tudatosan óvhassuk, ápolhassuk és továbbadhassuk kulturális értékeinket.